

Fundusze Europejskie
dla Podkarpacia

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

PODKARPACKIE
przestrzeń otwarta

Opracowanie oceny ex ante instrumentów finansowych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”

Rzeszów, 13 grudnia 2023

Cele badania i perspektywy badawcze

Cel główny

Przygotowanie „Oceny *ex ante* instrumentów finansowych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027”, która będzie spełniała warunki opisane w art. 58 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r.

Cel szczegółowe

CS. ① Analiza proponowanej kwoty wkładu z programu do instrumentu finansowego i oszacowanie efektu dźwigni.

CS. ② Zaproponowanie oferowanych produktów finansowych, w tym ewentualnej potrzeby zróżnicowanego traktowania inwestorów.

CS. ③ Zidentyfikowanie proponowanej docelowej grupy ostatecznych odbiorców.

CS. ④ Określenie oczekiwanego wkładu instrumentu finansowego/ instrumentów finansowych w osiąganiu celów szczegółowych.

Zakres podmiotowy – grono interesariuszy reprezentujących rozmaite perspektywy oglądu tematyki badania.

- Perspektywa **programowa / systemowa** (UMWP, RIWP),
- Perspektywa **wdrażania** instrumentów finansowych (BGK, pośrednicy finansowi),
- Perspektywa **instytucji otoczenia biznesu** (PCI, organizacje przedstawicielskie biznesu),
- Perspektywa **ostatecznych odbiorców** (przedsiębiorcy, inne podmioty – do których kierowana będzie oferta instrumentów finansowych FEP 2021-2027),
- Perspektywa **ekspertcka** (członkowie paneli eksperckich oceniających wnioski w naborach RPO WP 2014-2020 w OP I Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka oraz OP III Czysta Energia).

Zakres przedmiotowy badania

W przypadku programu FEP 2021-2027 analizowane dziedziny interwencji (zakres przedmiotowy badania), w których stosowane będą instrumenty finansowe, stanowią:

- **CP1 / CS 1(iii)** – Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne;
- **CP2/CS 2(i)** – Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych;
- **CP2 / CS 2(ii)** – Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju.

Metodologia badania

- **22 indywidualne wywiady pogłębione** z przedstawicielami UMWP, pośrednikami finansowymi, przedstawicielami Banku Gospodarstwa Krajowego, ekspertami oceniającymi wnioski w ramach RPO WP 2014-2020 oraz innymi kluczowymi interesariuszami.
- **3 zogniskowane wywiady grupowe** (z przedstawicielami zarządzających wspólnotami mieszkaniowymi, jednostek samorządu terytorialnego oraz instytucji otoczenia biznesu).
- badanie CATI **firm sektora MŚP** w województwie podkarpackim (n=613).
- badanie CATI **wspólnot mieszkaniowych / zarządców nieruchomości wspólnot mieszkaniowych** w województwie podkarpackim (n=74 zarządców).
- badanie CATI/CAWI (tzw. *mixed mode*) **jednostek samorządu terytorialnego** województwa podkarpackiego (n=101).
- **panel ekspercki** z przedstawicielami pośredników finansowych.
- **warsztat ewaluacyjny**.

Wyniki badań jakościowych – kwestie horyzontalne

Kluczowe wątki poruszane w wywiadach:

- Zróżnicowana, ale na ogół pozytywna ocena **pośredników spoza regionu**.
- Kwestia oprocentowania **wkładu własnego pośrednika**.
- Odpowiednie projektowanie przetargów na pełnienie roli pośrednika (kwestia **wysokości alokacji**).
- **Pewne obawy**, co do zasad wdrażania instrumentów finansowych z komponentem bezzwrotnym.
- Wprowadzenie rozwiązań **ułatwiających pośrednikom rozwiązanie problemu wnoszenia/blokowania wkładu własnego** (pożyczki na wkład własny oferowane przez PFR, możliwość wcześniejszego „uwalniania” wkładu własnego pośrednika – obecnie określanego jako partner finansujący).

CS 1iii - informacje kontekstowe – wsparcie MŚP: konkurencyjność i innowacyjność

- **Pozytywna ocena doświadczeń** z wdrażania instrumentów finansowych w ramach RPO WP 2014-2020 (poddz. 1.4.2 Pożyczka standardowo-innowacyjna i płynnościowa). Jednoznacznie pozytywna ocena oddziaływania na konkurencyjność.

Pożyczka	Zmiana in plus (poprawa)	Zmiana in minus (osłabienie)
Zmiana pozycji konkurencyjnej	64%	6%
Przychody ze sprzedaży	55%	10%
Rentowność sprzedaży	43%	10%
Zyskowność	75%	5%

Źródło: CAWI/CATI – pożyczkobiorcy 1.4.2, n= 209.

- **Wysoka adekwatność parametrów** instrumentów pożyczkowych w poddziałaniu 1.4.2) – niski koszt, długi okres finansowania.
- **Wysokie zainteresowanie pożyczkami** – brak problemów dystrybucyjnych po stronie pośredników finansowych, także Menadżera Funduszu Powierniczego – BGK (w zakresie wyboru pośredników).
- **Prawidłowa architektura instrumentów finansowych** poddziałania 1.4.2 RPO WP 2014-2020 w kontekście wsparcia dotacyjnego (odpowiednie zróżnicowanie, np. co do zakresu wsparcia, które ostatecznie przesądziło o komplementarności wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego).
- **Pozytywna ocena instrumentów finansowych** wobec konwencjonalnego kredytu.

Proponowana fiszka instrumentu finansowego dla CS 1iii

CP1 / CS 1iii		Pożyczka rozwojowa		
Typ instrumentu:		Finansowy		
Cel instrumentu:		Wsparcie rozwoju i transformacji przedsiębiorstw, prowadzące do wzrostu konkurencyjności, dzięki nowym inwestycjom w sektorze MŚP skutkującym wzrostem produktywności.		
Wielkość jednostkowej transakcji	Min.	Max.	Maksymalna zapadalność	Alokacja na IF (EFRR)
	-	2 000 000 zł	10 lat	216 975 414 zł
Typy finansowanych projektów i kosztów kwalifikowalnych				
<p>Inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzące do zwiększenia zdolności wytwórczych / usługowych przedsiębiorstwa, zapewniające wzrost produktywności, • skutkujące zmianą na poziomie przedsiębiorstwa: <ul style="list-style-type: none"> – produktową – nowe lub udoskonalone wyroby / usługi lub – procesową (nowe rozwiązania technologiczne, w tym oparte na automatyzacji, robotyzacji, cyfryzacji, • prowadzące do wdrożenia nowego / zmodyfikowanego modelu biznesowego lub • dotyczące wdrożenia rozwiązań gospodarki o obiegu zamkniętym. <p>Maksymalnie 30% środków pożyczki może być przeznaczony na finansowanie potrzeb obrotowych bezpośrednio związanych z inwestycją.</p>				
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF				
Brak komponentu bezzwrotnego.				
Preferencje i grupa docelowa				
Odbiorcy ostateczni:		Mikro, mali i średni przedsiębiorcy realizujący inwestycje na terenie województwa podkarpackiego.		
Oprocentowanie i inne opłaty:		Rynkowe lub preferencyjne (do 50% stopy bazowej KE), stałe w całym okresie finansowania.		
Inne charakterystyki i ew. preferencje		Możliwość sfinansowania 100% nakładów inwestycyjnych, karencja do 18 miesięcy (w wybranym okresie).		

Dodatkowe informacje w związku z planowanym instrumentem finansowym

- W dziedzinie inwestycji technologicznych (cyfryzacji, automatyzacji i robotyzacji) i inwestycji tradycyjnych, prowadzących do wzrostu zdolności wytwórczych i usługowych, udział firm planujących inwestycje waha się w granicach **od 53% do około 57%** .
- Zainteresowanie skorzystaniem z instrumentów finansowych opartych na wsparciu unijnym wyraża od ok. **38% do ok. 47% badanych firm**.
- **Brak silnie konkurencyjnych instrumentów finansowych** lub zbliżonych (Kredyt technologiczny, kredyt ekologiczny, program „Wsparcie w Starcie”, pożyczka na rozwój turystyki w Polsce Wschodniej).
- Wyraźnie ograniczona preferencja wyboru dla instrumentu finansowego mieszanego – wspomaganego wsparciem bezzwrotnym.

Przedmiot (typ) inwestycji	Kluczowa – bez możliwości umorzenia, pożyczka nawet przy preferencyjnym oprocentowaniu nie byłaby atrakcyjna	Istotna, ale nie kluczowa – bylibyśmy nią zainteresowani również bez umorzeń	Mało istotna – wystarczającą zachętą byłoby preferencyjne oprocentowanie
Zwiększenie zdolności wytwórczych / usługowych zakup maszyn / urządzeń, narzędzi, wyposażenia, pojazdów, itp.	28,4%	53,7%	15,4%
Cyfryzacja, automatyzacja, robotyzacja, wdrażanie nowych technologii, w tym technologii informatycznych	26,5%	57,3%	14,5%

Źródło: badanie CATI (n = 285; 234 – w kolejności dla typów inwestycji).

CS 2i - informacje kontekstowe – wspieranie efektywności energetycznej firm

- Ciekawe, choć nie zawsze najlepiej opisane **doświadczenia z 4 regionów**, w których oferowano pożyczki na efektywność energetyczną dla sektora MŚP w okresie 2014-2020 (takie pożyczki oferowano w województwie w dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, opolskim oraz podlaskim).
- W okresie 2014-2020 **konkurencja instrumentów w ramach PI 3c**, na ogół pożyczki na efektywność energetyczną były niżej oprocentowane.
- Potencjalnie dość **duże zainteresowanie** instrumentem.
- Znacząca część badanych w badaniu ilościowym firm byłaby zainteresowana pożyczką na sfinansowanie inwestycji w omawianej sferze – tego typu zainteresowanie wyrażało **15,7% badanych mikrofirm i 31,5% badanych małych firm**.
- Potencjalna konkurencja **kredytu ekologicznego BGK**, oferowanego w ramach FENG.

Proponowana fiszka instrumentu finansowego dla CS 2i

CP2 / CS 2i	Pożyczka dla mikro i małych firm na efektywność energetyczną			
Typ instrumentu:	Finansowy			
Cel instrumentu:	Zwiększenie efektywności energetycznej w mikro i małych przedsiębiorstwach.			
Wielkość jednostkowej transakcji	Min.	Max.	Maksymalna zapadalność	Alokacja na IF (EFRR)
	-	3 mln zł	10 lat	88 978 560 zł
Typy finansowanych projektów i kosztów kwalifikowalnych				
Modernizacja energetyczna budynków, modernizacja instalacji grzewczych / chłodzących, podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej, wymiana lub modernizacja nieefektywnych źródeł ciepła, zastosowanie energooszczędnych technologii produkcji (w tym modernizacja linii produkcyjnych), odzyskiwanie energii w procesie produkcyjnym (w tym wykorzystanie ciepła odpadowego), wprowadzenie systemów zarządzania energią, wymiana oświetlenia na energooszczędne, montaż instalacji OZE wraz z magazynem energii - jeśli produkcja energii elektrycznej nie stanowi podstawowej działalności przedsiębiorstwa (uzupełniająco, tj. do 49% wartości wydatków kwalifikowalnych), wydatki obrotowe powiązane z celem inwestycji (do 15% kwoty pożyczki).				
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF				
Dotacja na wykonanie audytu energetycznego (i ewentualnie innej wymaganej dokumentacji technicznej) w wysokości do 15 000 zł.				
Preferencje i grupa docelowa				
Odbiorcy ostateczni:	Mikro i małe przedsiębiorstwa realizujące inwestycję na terenie województwa podkarpackiego.			
Oprocentowanie i inne opłaty:	Preferencyjne, na poziomie ok. 15% stopy bazowej KE, stałe w całym okresie kredytowania lub rynkowe			
Inne charakterystyki i ew. preferencje	Wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego, karencja do 12 miesięcy.			

Dodatkowe informacje o planowanym instrumencie finansowym

- Instrument kierowany tylko do **mikro i małych firm**, zgodnie z demarkacją.
- Poważne obawy o wymóg minimalnej **30% oszczędności energii** i jego konsekwencje.
- Szacunek **poziomu oszczędności zgodnie z audytem**, unikanie audytu ex post.
- **Brak doświadczeń z RPO WP 2014-2020** - konieczność odpowiedniej promocji.

CS 2i – efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej, modernizacja oświetlenia ulicznego - informacje kontekstowe

- W RPO WP 2014-2020 wsparcie związane z poprawą efektywności energetycznej budynków, zarówno budynków użyteczności publicznej, jak i mieszkalnych, wdrażane było z wykorzystaniem dotacji.
- Mniejsza absorbcja na te projekty z Działania 3.2 RPO WP mogła wynikać m.in. z założeń linii demarkacyjnej (eliminacja ze wsparcia spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych z obszaru ROF i miast subregionalnych)
- **Pomimo inwestycji w tym obszarze w regionie nadal występują niezaspokojone potrzeby inwestycyjne** - w szczególności poprawy efektywność energetycznej budynków mieszkalnych (34% zarządców planuje termomodernizację przynajmniej jednego budynku do 2029 r.)
- **Na rynku dostępne są pożyczki, z których sfinansować można inwestycje termomodernizacyjne** – w szczególności kredyt z premią termomodernizacyjną BGK oraz pożyczki z WFOŚiGW.

- **Zainteresowanie pożyczką na termomodernizację będzie warunkowane dostępnością dotacji i parametrami instrumentu.**
- **Wśród zarządców mających pod opieką budynki wymagające termomodernizacji, zainteresowanie taką pożyczką deklaruje aż 88% respondentów.**
- **Zainteresowanie pożyczkami na kompleksową termomodernizację budynków użyteczności publicznej jest mniejsze, niż w przypadku sektora mieszkaniowego, choć JST dopuszczają taką formę finansowania pod warunkiem niedostępności dotacji na ten sam cel oraz atrakcyjnej oferty zwrotnej.**
- Istnieje potencjał do zastosowania instrumentów finansowych w obszarze modernizacji oświetlenia ulicznego.

Proponowana fiszka instrumentu finansowego dla CS 2i – kolejny instrument

CP2 / CS 2i		Pożyczka na poprawę efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej oraz modernizację oświetlenia ulicznego		
Typ instrumentu:		Finansowy		
Cel instrumentu:		Zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej.		
Wielkość jednostkowej transakcji	Min.	Max.	Maksymalna zapadalność	Alokacja na IF (EFRR)
	-	2 mln zł (budynki wielorodzinne) 10 mln zł (budynki użyteczności publicznej) 5 mln zł (oświetlenie uliczne)	20 lat	65 097 243 zł (orientacyjna struktura sektorowa: 42% sektor mieszkaniowy, 42% budynki użyteczności publicznej, 16% oświetlenie uliczne)
Typy finansowanych projektów i kosztów kwalifikowalnych				
Poprawa efektywności energetycznej wielorodzinnych budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej wraz z instalacją urządzeń OZE oraz wymianą/modernizacją źródeł ciepła albo podłączeniem do sieci ciepłowniczej / chłodniczej. Modernizacja oświetlenia ulicznego w kierunku większej energooszczędności.				
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF				
Dotacja pokrywająca koszt audytu energetycznego, świadectwa charakterystyki energetycznej budynku (i ewentualnie innej wymaganej dokumentacji technicznej) w wysokości do 15 000 zł.				
Preferencje i grupa docelowa				
Odbiorcy ostateczni:	Właściciele budynków mieszkalnych wielorodzinnych (w tym wspólnoty mieszkaniowe, JST i podległe mu organy / jednostki organizacyjne, towarzystwa budownictwa społecznego, spółki prawa handlowego), budynków komunalnych (rozumianych jako budynki, w których minimum 30% mieszkań stanowią mieszkania komunalne, socjalne, wspomagane lub chronione), właściciele / zarządcy budynków użyteczności publicznej (z wyłączeniem budynków należących do administracji rządowej), firmy typu ESCO, JST odpowiedzialne za punkty oświetlenia ulicznego.			
Oprocentowanie i inne opłaty:	Preferencyjne (do 2% lub 25% stopy bazowej KE) lub rynkowe.			
Inne charakterystyki i ew. preferencje	Wymóg przeprowadzenia audytu energetycznego; Finansowanie do 100% nakładów inwestycyjnych; Min. oszczędność energii pierwotnej na poziomie 30% (z wyjątkiem zabytkowych); Do 15% kosztów kwalifikowalnych na wydatki związane z inwestycją, ale nie przewidziane w audycie.			

Dodatkowe informacje o planowanym instrumencie finansowym - CS 2i

- Grupę docelową pożyczki proponujemy rozszerzyć o **firmy typu ESCO**.
 - Stanowią one potencjalnie ciekawą alternatywę szczególnie dla JST, które nie chcą zwiększać swojego zadłużenia, a są zainteresowane inwestycjami w poprawę efektywności energetycznej w celu ograniczenia rachunków za zużycie energii.
 - **Kluczową barierą pozostaje jednak wypracowanie takich wzorów umów z firmami ESCO**, które gwarantowałyby JST pozytywną interpretację ze strony RIO, potwierdzającą, że jest to zobowiązanie pozabudżetowe, niewliczające się w limity zadłużenia.
- Rekomendujemy aby pożyczka dla budynków mieszkalnych wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej oraz modernizacji oświetlenia ulicznego była wdrażana w ramach 1 instrumentu, **bez sztywnego podziału alokacji** między te obszary.

CS2ii – OZE – informacje kontekstowe

- Oferta wsparcia dla inwestycji OZE w RPO WP 2014-2020 oceniona została jako trafna i dobrze odpowiadająca na potencjał i potrzebny regionu.
- **Okolo trzech czwartych środków na OZE skonsumowały tzw. „projekty parasolowe”** w ramach, których gminy lub ich związki lub stowarzyszenia występowały jako beneficjent, a ostatecznymi odbiorcami wsparcia byli mieszkańcy.
- **Zarówno dla osób fizycznych, przedsiębiorstw i jednostek publicznych dostępne były różne źródła finansowania inwestycji z zakresu OZE** (np. Mój prąd i Moje ciepło dla osób indywidualnych, Energia+ dla przedsiębiorstw, grant OZE z BGK dla sektora mieszkaniowego, pożyczki z możliwością umorzenia do 15%, oferowane przez WFOŚiGW w Rzeszowie).
- **W regionie nadal występuje potencjał i potrzeba rozwoju OZE.** Jednostki samorządu terytorialnego są wciąż zainteresowane inwestowaniem w OZE, a co trzeci samorząd w ciągu ostatnich 3 lat zwiększył skalę planowanych inwestycji w tym zakresie.
- **Blisko połowa samorządów deklaruje wstępne zainteresowanie skorzystaniem z pożyczki finansowanej z funduszy europejskich na budowę lub rozbudowę odnawialnych źródeł energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepłej w sytuacji, gdyby dotacje na tego rodzaju inwestycje nie były dostępne.**

Proponowana fiszka instrumentu finansowego dla CS 2ii

CP2 / CS 2ii		Pożyczka OZE		
Typ instrumentu:		Finansowy		
Cel instrumentu:		Wzrost produkcji energii elektrycznej i ciepłej z OZE.		
Wielkość jednostkowej transakcji	Min.	Max.	Maksymalna zapadalność	Alokacja na IF (EFRR)
	-	15 mln zł	10 lat (instalacje do 50 kW), 15 lat (instalacje pow. 50 kW)	333 669 600 zł
Typy finansowanych projektów i kosztów kwalifikowalnych				
Budowa i rozbudowa instalacji do produkcji energii z OZE wraz z przyłączami do sieci lub inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE, w zakresie wytwarzania: energii elektrycznej, energii ciepłej, wodoru niskoemisyjnego.				
Dopuszczalne jest dofinansowanie magazynów energii odnawialnej jako samodzielnych projektów. Szczególnie wspierane będzie wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej), rozwój instalacji fotowoltaicznych, instalacji wykorzystujących biogaz oraz biomasę, instalacji geotermalnych i aerotermalnych (pomp ciepła), oraz małych siłowni wiatrowych.				
Wsparcie bezzwrotne w ramach IF				
Brak.				
Preferencje i grupa docelowa				
Odbiorcy ostateczni:	Inwestorzy (w tym m.in. przedsiębiorcy, podmioty sektora publicznego) chcący wybudować na terenie województwa podkarpackiego instalację wytwarzającą energię z OZE / magazyn energii.			
Oprocentowanie i inne opłaty:	Rynkowe lub preferencyjne (do 2% lub 0,25 stopy bazowej KE), stałe w całym okresie kredytowania, brak opłat i prowizji.			
Inne charakterystyki i ew. preferencje	Finansowanie do 100% nakładów inwestycyjnych; Karencja do 12 miesięcy (instalacje do 50 kW), do 24 miesięcy (instalacje powyżej 50 kW).			

Dodatkowe informacje o planowanym instrumencie finansowym - CS 2ii

- **Pożyczka OZE** adresowana będzie do **wszystkich inwestorów chcących wybudować na terenie woj. podkarpackiego instalację do produkcji energii z OZE**, ale z wyłączeniem osób fizycznych, zainteresowanych instalacją OZE na potrzeby budynku mieszkalnego jednorodzinnego. Głównymi klientami pożyczki OZE będą **przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego**.
- Z pożyczki OZE będą mogły skorzystać zarówno **podmioty zainteresowane produkcją energii na własne potrzeby** (w charakterze prosumenta), jak i tzw. **zawodowe źródła OZE** (np. farmy fotowoltaiczne, wiatrowe, biogazownie itp.).
- Szczególny nacisk zostanie położony na **wsparcie rozwoju energetyki rozproszonej** (prosumenckiej) zaspokajające lokalne potrzeby i niewymagające przesyłania energii na duże odległości.

Dodatkowe informacje o planowanym instrumencie finansowym - CS 2ii cd.

- Poważnym ryzykiem dla absorpcji środków na OZE są potwierdzone doniesienia związane z **przeciążeniami sieci energetycznych** tam, gdzie nagromadzenie fotowoltaiki jest znaczne, a sieci przesyłowe przestarzałe i niewydolne.
- Rekomendujemy **silniejsze wsparcie instalacji sterowalnych**, produkujących energię niezależnie od pogody, w tym biogazowni i instalacji na biomasę, a także instalacji do produkcji zielonego wodoru.
- Rola firm ESCO – podobnie jak w przypadku termomodernizacji, należy zaadresować analogiczne zagrożenia.

Wniosek

- Pośrednicy finansowi (partnerzy finansujący) wskazują na konieczność **utrzymywania odpowiedniego kapitału własnego**, aby móc kontynuować prowadzenie działalności pożyczkowej. Jest to ważne szczególnie w obecnej sytuacji relatywnie wysokiej inflacji.

Rekomendacja

- We wszystkich instrumentach dłużnych należy zastosować **rynkowe oprocentowanie wkładu własnego pośrednika** (na poziomie stopy bazowej lub na poziomie stopy bazowej KE + 100 punktów bazowych), pozwalające na minimalizację zjawiska realnej deprecjacji kapitałów własnych pośrednika finansowego.

Wniosek

- **Bardzo poważnym wyzwaniem dla pośredników finansowych** (partnerów finansujących) (szczególnie w ramach CS2i i CS2ii) będzie konieczność wnoszenia/ zapewnienia wkładu własnego, w szczególności dla pożyczek o bardzo długiej zapadalności (15-20 lat).

Rekomendacja

- Rekomendujemy podjęcie działań minimalizujących znaczenie problemu wkładu własnego pośrednika, w szczególności poprzez:
 - Rozważenie możliwości i dopuszczalności wprowadzenia mechanizmu (dla wybranych instrumentów) w ramach którego wkład własny pośrednika finansowego byłby (zapewne w części) **splacany w pierwszej kolejności**.
 - Uruchomienie przez Podkarpacki Fundusz Rozwoju **pożyczek na wkład własny** dla pośredników finansowych.
 - Zbadanie możliwości **wniesienia części wkładu krajowego także dla CS 2i i 2ii** na poziomie Menedżera Funduszu Powierniczego.

Dziękujemy za uwagę i zapraszamy do dyskusji!

Zespół badawczy